

KÖZLEMÉNY AZ INFORMÁCIÓSZABADSÁG NEMZETKÖZI NAPJA ALKALMÁBÓL

2002 óta emlékezünk meg az „Információszabadság világnapjáról” (*International Right to Know Day*), 2015-ben pedig az UNESCO a „Közérdekű adatokhoz való hozzáférés napjaként” (*Access to Information Day*) iktatta be szeptember 28-át az ünnepek sorába.

Napjainkban egyre több – kb. 100 – országnak van információszabadság törvénye, jelenleg Afrikában követhető markánsan nyomon az elterjedés, nem véletlen, hogy a két évente megrendezésre kerülő nemzetközi információszabadság konferencia következő színhelye is itt lesz 2019-ben. Nyilvánvaló, hogy az eltérő politikai-kulturális-gazdasági háttér más-más témákat hoz felszínre, de az alapelv mindenhol azonos: a demokratikus társadalmi kontroll megvalósítása céljából bizonyos közérdekű információk nyilvánosságát garantálni kell az állampolgárok számára.

Az információszabadság történetileg a közhatalom ellenőrzésének eszköze, a magyar alkotmányos szabályozás azonban ennél sokkal messzebb megy. Két alapfogalomra épül: a közfeladatra és a közpénzre. Minden személy vagy szerv, aki vagy ami közfeladatot lát el és/vagy közpénzből gazdálkodik, köteles a releváns információkat nyilvánosságra hozni akár saját kezdeményezésből, proaktív módon, akár kérésre, kérelemre válaszul. Az Alaptörvény 39. cikk (2) bekezdése egészen kivételes módon a legmagasabb normatív szintre emeli a közpénzek átláthatóságának követelményét: *A közpénzekkel gazdálkodó minden szervezet köteles a nyilvánosság előtt elszámolni a közpénzekre vonatkozó gazdálkodásával. A közpénzeket és a nemzeti vagyont az átláthatóság és a közélet tisztaságának elve szerint kell kezelni. A közpénzekre és a nemzeti vagyonra vonatkozó adatok közérdekű adatok.*

Az alkotmány ereje és a vonatkozó alkotmánybírói döntések rendkívüli módon segítenek a jogértelmezésben. Ez a jogintézmény ugyanis a gyakorlatban számos alkalmazási problémát vet fel, sokszor már az is nehéz kérdés, hogy vajon az adatkezelő közfeladatot lát-e el, vagy a nyilvánosság alóli törvényi kivételekre való hivatkozás mennyiben helytálló. Ilyenkor mindig vissza kell nyúlni az alapokhoz, az információszabadság eredeti céljához, mely egyértelműen nem visszaélésre, zaklatásra vagy személyes bosszú eszközének, hanem arra „szánta” ezt az alapjogot, hogy általa *„a közügyek átláthatósága a közérdekű és a közérdekből nyilvános adatok megismeréséhez és terjesztéséhez fűződő jog érvényesülésével megvalósuljon”*.

Budapest, 2018. szeptember 28.

Dr. Péterfalvi Attila

elnök, c. egyetemi tanár